

KARABAĞ'IN DURUMU VE RUSYA'NIN KARABAĞ SORUNUNA İLİŞKİN TUTUMU - 16.03.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 66
16.03.2023

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

Karabağ Sorunu Güney Kafkasya'nın çözülemeyen ve gündemde kalan uyuşmazlıklardan biri olmaya devam etmektedir. 9 Kasım 2020 tarihli ateşkes anlaşmasından sonra bile çatışmalar sürmektedir. Rusya, 5 Mart'ta Karabağ'da iki taraf arasında bir çatışma yaşandığını ve her iki taraftan da kayıplar olduğunu iddia eden bir açıklama yapmıştır**[1]**. Azerbaycan ise çatışmayı Rusya'nın başlattığı iddiasını dile getirmiştir. Bölgede belirli aralıklarla yaşanan silahlı çatışmalar Karabağ'ın istikrarsızlığına işaret etmektedir.

Karabağ'daki durumu değerlendirebilmek için Karabağ Sorununun tarihçesinin bilinmesi gerekmektedir. Karabağ Sorunu 1991 yılında SSCB'nin dağılmasından önce başlamıştır. Ermenistan 1920'lerde, 1930'larda, 1940'larda ve 1960'larda bölgeyi Azerbaycan'dan talep etmiş, fakat başarısız olmuştur**[2]**. Söz konusu sorun Ağustos 1987'de Ermenistan Bilimler Akademisi'nin Karabağ ve Nahçıvan bölgelerini talep etmesiyle yeniden ortaya çıkmıştır**[3]**. Azerbaycanlılar ve Ermeniler arasındaki çatışmalar daha geniş bir kamuoyuna yansımadan 1988 ile 1991 yılları arasında devam etmiştir**[4]**.

1993 yılı sonuna gelindiğinde Karabağ'ın tamamı ve Azerbaycan'ın diğer yedi bölgesi, yani Azerbaycan topraklarının yaklaşık yüzde 20'si Ermeni güçleri tarafından işgal edilmiştir**[5]**. Ermenistan'da asker bulunduran Rusya'nın, Azerbaycan'ın 7 idari bölgesi ve Karabağ'ın tamamının kaybedilmesine kadar Ermeni tarafına silah yardımı yaptığını vurgulamak gerekir**[6]**. BMGK 30 Nisan, 29 Temmuz, 14 Ekim ve 12 Kasım 1993 tarihlerinde**[7].**

Azerbaycan topraklarının yasadışı ilhakını kınayan ve Ermeni birliklerinin Azerbaycan bölgeleri olan Kelbecer, Ağdam, Laçin, Fuzuli, Cebrail, Kubad ve Zengilan'dan çekilmesini talep eden dört adet karar yayınlamıştır**[8]**. 12 Mayıs 1994'te taraflar Kırgızistan'ın Bişkek kentinde Karabağ ateşkes anlaşmasını imzalamıştır**[9]**.

O zamandan sonra ABD, Rusya ve Fransanın eş başkanlığını yaptığı AGİT Minsk Grubu, çatışmayı sona erdirmek için çeşitli öneriler hazırlamıştır**[10]**. Ancak bu öneriler taraflarca kabul edilmemiştir**[11]**.

Ancak 2016 yılı Karabağ Sorununda Azerbaycan için bir dönüm noktası olmuştur. Karabağ'da dört gün süren savaşla tarihe geçen 2016, taraflar arasındaki gerilimin zirve yaptığı yıl olmuştur**[12]**. Dört gün süren savaş ile Azerbaycan işgal altındaki bölgelerinin bir kısmını Ermeni güçlerin elinden kurtarmıştır**[13]**. Kurtarılan bu bölgeler Talış Köyü çevresindeki tepeler, Terter İlçesine bağlı Seysulan Köyü, Lele Tepesi, Cebrayil ilçesine bağlı Cocug Mercanli, Goronbay İlçesine bağlı Gülistan Köyü ve son olarak Terter İlçesine bağlı Madagiz Köyüdür**[14]**.

2020 yılının sonu Güney Kafkasya için bir başka dönüm noktası olmuştur. Azerbaycan, 27 Eylül 2020'de başlayan ve 44 gün süren İkinci Karabağ Savaşı ile işgal edilen bölgeleri 30 yıl sonra geri almıştır**[15]**. Bu Azerbaycan için mutlak bir zafer, Ermenistan için ise mutlak bir yenilgi olmuştur.

Karabağ'ın durumu 30 yıl boyunca de facto (fiilî) bir durum olarak kalmıştır. Rusya 30 yıl boyunca bu fiilî durumu Erivan ve Bakü arasında bir koz olarak kullanmıştır. Bu bağlamda Rus-Ermeni hayırseverler Karabağ'daki çıkarlarını korumuş ve bazen bir nevi Rus müdahalesi olarak yorumlanan ayrılıkçı rejimin liderleriyle yakın temas kurmuşlardır**[16]**.

2020 Karabağ savaşından sonra ayrılıkçı rejimin mevcut lideri Arayik Harutyunyan, Rusya'dan gelen başka bir sınavla karşı karşıya kalmıştır. Eylül 2022'de Rus-Ermeni milyarder iş insanı ve hayırsever Ruben Vardanyan Rus vatandaşlığından vazgeçtiğini ve Karabağ'a taşınmaya karar verdiğini açıklamıştır**[17]**. Ekim ayında kendisine Karabağ'ın devlet bakanı statüsü verilmiştir. İktidara geldikten kısa bir süre sonra bölgenin fiilî kabine bakanlarını görevden alarak devlet bakanı olarak statüsünü güçlendirmiştir**[18]**. Bu doğrultuda "dünyanın dört bir yanındaki Ermenilerin" Karabağ Ermenilerinin yanında durması gerektiğini defalarca dile getirmiştir.

Ancak Vardanyan, Şubat 2023'ün sonlarında Karabağ bölgesinin fiilî hükümetindeki dört aydan kısa süren devlet bakanlığı görevinden alınmıştır**[19]**. Görev süresinin çoğunluğu ayrılıkçılık savunduğu ve bağımsızlık talep ettiği için Azerbaycan'la karşı karşıya gelmekle geçmiştir.

Devlet bakanlığı görevinden alınması Karabağ ve Azerbaycan için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Vardanyan Bakü tarafından birkaç kez eleştirilmiştir. Vardanyan'ın Karabağ devlet bakanlığına atanmasının, onu Azerbaycan hükümetinin barış çabalarını baltalayan bir Rus ajanı olarak gören Azerbaycan'ı öfkelendirdiği söylenebilir **[20]**. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, "Bunu Karabağ'da yaşayan Ermenilerle konuşmaya hazırız, ama bu konuşmayı Moskova'nın belli bir maksatla gönderdiği ve cepleri Rus halkından çaldığı milyarlarca parayla dolu olan Vardanyan gibilerle yapmayız **[21]**

" demiştir. Cumhurbaşkanı Aliyev'in sözleri Ermeni basınında da yer bulmuş ve Azerbaycan'ın müzakere masasına oturabilmesi için Vardanyan'ın görevden alınmasının şart olduğu yazılmıştır**[22]**.

Cumhurbaşkanı Aliyev'in Vardanyan hakkındaki sözlerinde haksız çıkmayacağını belirtmek gerekir. Her şeyden önce Vardanyan'ın Rusya ile olan bağlantısı öz geçmişinde bile fazlasıyla belirgindir. Vardanyan, Rusya'nın Troika Dialog Yatırım Bankası'nın eski İcra Kurulu Başkanıdır**[23]**. Buna ek olarak Forbes, Vardanyan'ın Rusya'nın hisse senedi piyasalarının kurucularından biri olduğunu öne sürmüştür**[24]**.

Zaten Vardanyan da bu şüpheyi gidermek için hiçbir şey yapmamış, bilhassa Rus barış gücünün Karabağ'da kalması konusundaki ısrarını sürdürmüştür**[25]**. Bu anlamda Vardanyan'ın Rusya ile olan bağı ve Rusya'nın Karabağ'daki pozisyonu fazlasıyla açıktır.

Bu sebeplerden Vardanyan'ın görevden alınması Ermenistan-Azerbaycan ilişkilerindeki ciddi bir engeli ortadan kaldırmıştır**[26]**. Bundan böyle taraflar Karabağ konusunda görüşmelere başlayabileceklerdir.

Genel olarak Rusya'nın Karabağ sorununda daima güvenilmez bir tutum sergilediği sonucuna varılabilir. Rusya birçok durumda Ermenistan'ı desteklemenin yanı sıra her iki tarafa da silah tedarik etmiş ve Rusya ile bağlantılı yetkilileri atayarak bölgedeki nüfuzunu sürdürmeye çalışmıştır. Bu tutum Karabağ Sorununun çözümüne katkı sağlamamıştır. Oysa Ermenistan'ın yasadışı olarak işgal ettiği Karabağ, Azerbaycan toprakları içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle Rusya, Karabağ'da da uluslararası hukuka uymakla yükümlüdür.

**Fotoğraf: Ruben Vardanyan - Source: https://aze.media/what-orders-did-vardanyan-get-from-the-russian-intelligence-service/*

[1] Burç Eruygur, Russia calls on Azerbaijan, Armenia to defuse tensions in Karabakh region, *Anadolu Agency*, Mart 6, 2023, http://https://www.aa.com.tr/en/europe/russia-calls-on-azerbaijan-armenia-to-defuse-tensions-in-karabakh-region/2838555

[2] Ali Askerov, "The Nagorno Karabakh Conflict." *Post-Soviet conflicts: The thirty years crisis* 55 (2020), s. 57.

[3] Askerov, "The Nagorno Karabakh Conflict," s. 57.

[4] *A.g.e.* , s. 60.

[5] *A.g.e.*, s. 55.

[6] *A.g.e.*, s. 59.

[7] *A.g.e.*, s. 60.

[8] *A.g.e.*, s. 60.

[9] *A.g.e.*, s. 62

[10] *A.g.e.*, s. 55-56

[11] *A.g.e.*

[12] Rovshan Ibrahimov and Mehmet Fatih Oztarsu, Causes of the Second Karabakh War: Analysis of the Positions and the Strength and Weakness of Armenia and Azerbaijan, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 24, no. 4 (2022): 595 □□□□ http://https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19448953.2022.2037862

[13] *A.g.e.*

[14] Askerov, "The Nagorno Karabakh Conflict," s. 74.

[15] Ibrahimov and Oztarsu. Causes of the Second Karabakh War: Analysis of the Positions and the Strength and Weakness of Armenia and Azerbaijan.

[16] Eduard Abrahamyan, Is Russia Cultivating Symmetric Separatism in Karabakh? 5 Haziran 2019, https://jamestown.org/program/is-russia-cultivating-symmetric-separatism-in-karabakh/

[17] Joshua Kucera, Amid blockade, spotlight falls on Karabakhs new, enigmatic leader, *Eurasianet*, Ocak 13, 2023, https://eurasianet.org/amid-blockade-spotlight-falls-on-karabakhs-new-enigmatic-leader

[18] *A.g.e.*

[19] *A.g.e.*

[20] Joshua Kucera, Vardanyans ouster raises as many questions as his arrival, *Eurasianet* , Şubat 27, 2023, http://https://eurasianet.org/amid-blockade-spotlight-falls-on-karabakhs-new-enigmatic-leader

[21] Kucera, Amid blockade, spotlight falls on Karabakhs new, enigmatic leader.

[22] Former Russian Businessman Removed From Top Separatist Post Of Nagorno-Karabakh, *Radio Free Europe*, February 23, 2023, https://www.rferl.org/a/former-russian-businessman-removed-nagorno-karabakh/32285040.html

[23] *A.g.e.*

[24] *A.g.e.*

[25] Kucera, Amid blockade, spotlight falls on Karabakhs new, enigmatic leader.

[26] Kucera, Vardanyans ouster raises as many questions as his arrival.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "KARABAĞ'IN DURUMU VE RUSYA'NIN KARABAĞ SORUNUNA İLİŞKİN TUTUMU - 16.03.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 66. Mart 16. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/Blog/KARABAG-IN-DURUMU-VE-RUSYA-NIN-KARABAG-SORUNUNA-İLİSKİN-TUTUMU-16-03-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır